

in terjajo iz nova, naj se precej rešijo v zmislu člena 19. državnega osnovnega zakona. Tudi zaželeni pedagoški pouk dali so deželni šolski svet poudarjajoč, da ne kaže v ljudskih šolah prerano začeti s tujo nemščino, vsaj ne pred četrtnim šolskim letom in k večjemu 2 do 3 ure na teden. Zastran plačila zavračajo deželni šolski svet na § 6 šolskega zakona, iz katerega lahko sam poizvé, kdo ima tukaj plačevati.

To je bil drugi poraz za deželni šolski svet štajarski; ta je sedaj prisiljen dole pritožbe odposlati naučnemu ministerstvu, kjer bodo rešene, kakor druge pred njimi, v zmislu člena 19. državnega osnovnega zakona. Gospodje v Gradci so hoteli vse ponemčiti, a sedaj morajo doživeti, da še tisto nepotrebno nemščino, katero smo dobrohotni Slovenci doslej v svojih šolah trpeli, stisnejo v prave meje. Nemško-liberalni deželni svet nahaja se v sitnih zadregah. Svetujemo, naj prečita nemškega pesnika Rückerta pesen: „Der Hausherr und die Katzen“, to je: hišni gospodar in mačke (Veselost, na desni) ter premišljuje poslednjo vrstico „Blinder Eifer schadet nur“, to je: strast slepi in le škoduje! (Dalje prih.)

Namen in pomen verske šole.

(Dalje.)

Vi morebiti mislite, da je v zadnjem času boljše. Jaz Vas moram iznenaditi ter navesti govore pri učiteljskih zborovanjih in sklepe. V Celovcu je nekdanja peta občna avstrijska učiteljska skupščina sklenila to-le resolucijo: „Z ozirom na to, da se verski poduk opira na dogme, katerih vsebina je v nasprotju z naravoslovjem in praktičnimi zahtevami vsakdanjega življenja, izreče se peta občna avstrijska učiteljska skupščina iz pedagoških vzrokov proti veronauku v šoli“. (Prav dobro! Čujte, čujte! na desnici.)

Leta 1885 je neki učitelj in vrednik društva nekega lista na shodu nižje-avstrijskega učiteljskega v Mistelbachu imel govor, ki je bil s pohvalo sprejet. Dotično mesto se glasi: „Nemogoče je z duhovniki sodelovati; učitelj uči podlago modérne vednosti, duhovnik srednjeveško šolastiko, učitelj uči boj za obstanek, duhovnik veselje nebes; nepremostljiv prepad je med obema vzgojiteljema človeštva, mi ne moremo nazaj, mi moramo vednosti učiti, kakor jih daje kultura“. (Veselost na desnici.)

Ugovarjali mi bote, da je to iz leta 1885 in ne iz leta 1889. Gospôda, minolo poletje Vam je še blizu. V Gradci je bil učiteljski shod, kjer so bili gospodje nezadovoljni z mojim predlogom. Z velikim veseljem so pozdravili Nestorja liberalnih učiteljev, ki je rekel med drugim: „Po mojem prepričanju ne pride šola nikoli do trdnega stališča; vedno bo stvar pre-

pira in boja, dokler se popolnoma ne ločite cerkev in šola. Tu so nasprotja, ki se ne morejo poravnati. Tisti, ki misli, da morete šola in cerkev biti pod jedno streho, je po moji misli bedak, omahljiv značaj, ali pa dobrosrčen mož, ki hoče obema prav storiti, ali to se ne dá izvršiti. Bodimo skromni; trdimo, da ne moremo dokazati, kar cerkev uči v dogmah; mi nočemo nikogar odgovarjati od vere, pa tudi nikomur je vsiljevati“. (Dr. Polak: Dobro!)

Gospôda, sami sodite, ali še smemo takim učiteljem, ki imajo take namene, izročiti versko vzgojo našega ljudstva brez verskega nadzorstva? Zelo in odkritosrčno spoštujem plemeniti in trudapolni poklic ljudskega učitelja, ki služi človeštvu. Kar so podčastniki za armado, to so ljudski učitelji za modérno kulturo, ki dobé duha otroka kot novince, učijo ga hoditi in najboljšega orožja, jezika in pisave. (Čujte, čujte!)

Čislam in spoštujem učiteljstvo, dokler v svojih mejah vestno izvršuje svoj poklic; ako pa učiteljski voditelji prestopijo meje poklica ter gredo na politično polje na povelje stranke, katere glasila se jim dobrikajo, na slovstveno polje s hipotezami, ki so v modi, in na versko polje v imenu neke premočne filozofije, potem smemo pač vprašati po naslovih, ki opravičujejo to postopanje. Te naslove moramo iskati zunaj strokovne omike, ki je potrebna za vsak stan, te moramo iskati v splošnji omiki, ki se dobi v pripravnica. To je navadno šest razredov gimnazije brez grščine in nemščine. In iz te svetle visočine gledajo na nas revne nevedneže (Prav dobro!), ki smo se po gimnazijskih naukah posvetili jurističnim, bogoslovskim, diplomatskim ali vojaškim vědam, iz te visočine gledajo na nasprotje med vednostjo in vero, med vednostjo, kateri se ravno niso posebno približali, in vero, katero lažje zavržejo, nego se je uče in spolnjujejo. (Pohvala na desnici.)

Secchi, največji modérni astronom, solnčni fizik in spektralni analitik je znal zvezati slavo učenjaka z duhovnikovo pobožnostjo, in Pasteur, največji živeči biolog, veruje na Boga, kakor vsak najpriprostejši človek. Toda liberalni elementi učiteljstva zasledili so strašno nasprotje med vero in vednostjo in ga kot svoj sklep objavljajo svetu. (Prav dobro! na desnici.) In z ozirom na ta javni boj proti veri, ki se ponavlja vsako leto in objavlja v uradni obliki, očitá poslanec za trgovsko zbornico v Hebu oni stranki, katero je ljudstvo sem poslalo, da bi mu branili vero, da je iz farizejev. Gospôda moja! Tako očitane ne potrebuje premisleka. Vendar pa moramo obžaljevati, da se mož tolikega imena poslužuje zaničevanja, ko ni imel dokazov. (Glasna pohvala na desnici.) Pa sam je čutil, da mora še za jeden korak naprej, in tu se nam je izpovedal. Rekel je, da prizna,

da je krščanstvo podlaga naše kulture, da je človeka postavilo pred njegovega Boga, da je vera milobe in strpljivosti; jaz sem le obžaljeval, da je prej opomnil, da ne govori ne v svojem, ne v svoje stranke imenu. (Veselost na desnici. — Ugovori na levici.) (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

O boleznih v parkljih živine.

Letos je po gorenjem Štajarji na večih krajih huda bolezen pri živini. Ona se prikaže ali na parkljih ali v gobci ali na obeh straneh ob enem. Taka bolezen pa ni redka pri živini in lahko je, da se pokaže tudi pri nas kedaj. Za to mislimo, da vstrežemo našim bralcem, ako jim povemo nekaj o tej bolezni, nekaj za to, da jo izpoznajo, če pride, nekaj pa za to, da se vedó ravnati pri taki nevolji, ki doleti njih živino.

Ta bolezen ni redka, napade pa v prvi vrsti govejo živino in ovce, reje svinje, konje pa prav redko. Začne se s tem, da prime živino mraz, da ne žré ali pa veliko slabše in pri kravah pojema mleko. V tem pridejo na vrsto druge prikazni mrzlice: vročina, otrpjenost, žeja, srce bije hitreje, dihanje je močnije, koža v gobci postane rdeča, scanje in blato je začrnelo in reje, iz gobca, ki je zelo vroč, cedé se slin, ki se vlečejo, kakor dolga nit. Na to se prikažejo v gobci mehurji, s kraja majhni, kakor leča, pozneje pa taki, kakor lešniki, v časih v večjem, v časih v manjšem številu.

Po štirih ali petih dneh razpočijo ti mehurji in na njih mestu prikažejo se tovari in če gre vse po pravem, zacelijo v osmih dneh. Brž ko so nastali mehurji v gobci, prijenja mrzlica, toda živina shudi v tem času močno, ker ne dobi dosti hrane va-se in še le, kedar zacelijo tovari, začne več in z večjo slastjo žreti. Od začetka te bolezni do nje konca preteče praviloma najmanj čas štirih tednov.

Kedar se prikaže le-ta bolezen na parkljih, mrzlica in nje nasledki so enaki, kakor pri bolezni v gobci, samo drugi ali tretji den, ko ti je prijala mrzlica živinče, postane ti to občutljivo v nogah in vzdigne ti zdajeno, zdaj drugo nogo k višku. Najrajši ti leži živinče, ako pa ga prisiliš, da ti vstane ali gre, vidi se mu, da gre težko in da šepa. Na venci in posebno ob koncih parkljev se prikaže neka rdečica, vročina in sčasoma mehurji. V njih je tekočina zdaj temna, zdaj svitla in kedar se posuši, nastane krasta. Brž ko je živinče prestalo mraz, nastane več ali manj mehurjev; potem začne živinče žreti in že tudi prežvekuje. Dotlej pa, da ozdravi do cela, preteče najmanj 14 dni. Izpoznaš pa to iz tega, da živinče lahko vstane in hodi, ne da šepa pri hoji.

V časih preteče bolezen brez hudih, posebno hudih prikazni, v časih pa se začne parkelj gnajiti in da se tedaj bolezen odstrani do cela, preteče dobro do treh ali štirih tednov. Ako človek ne gleda na živinče, ter mu v tej bolezni ne skrbi za mir in snago, preide gnajenje še dalje v rog parklja in predno rog, ki odpade, zarase popolnem, preteče veliko časa in tedaj kaže najbolje, da se živinče ubije kar hitro, kajti zdravljenje je dolgo in ozdravljenje je negotovo. Ako se vžge parkelj do zadnjega člena in se tam izlija neka temna tekočina, tedaj zarastejo členki in živinče šepa, da-si je sicer ozdravelo.

Semttertje pa ne ostane pri mehurji samo na parkljih in v gobci, ampak mehurje dobi tudi vime in pa noge. (Konec prih.)

Sejmovi. Dne 9. maja v Arnoži in na Bregu v Ptuji (za svinje.) Dne 10. maja pri sv. Primoži. Dne 13. maja v Apačah, v Lembergu, na Planini in v Slov. Gradci. Dne 16. maja v Šentilji v slov. gor., na Pilštanji, na Bregu v Ptuji, na Bizeljskem in v Vojniku.

Dopisi.

Iz Konjic. (Po volitvah.) Predno o srenjskih volitvah podrobneje pišemo, moramo omeniti, da so se naši kmetje nepričakovano vrlo vedli, da se je na narodni strani cvet oratarskega stanú zbral ter da je le malo odpadnikov in kukavic od nas k nasprotnikom preskočilo. Kakošnja pomendrana, kilova, stisnjena sodrga pa je bila tista črna vojska, ki je s Plahutom, poštenjakom prve vrste, na čelu prikobacala! Vsa čast našim, posebno pa vsem zaupnim možem, ki so v kratkem času toliko opravili in-dosegli. To nas pa tudi navdaja s pogumom in prepričanjem, da prihodnjič, ako se le še nekoliko več združimo in pripravimo, gotovo zmagamo. Ne udajmo se! Ali v resnici je že takrat zmaga na naši strani, če se pomisli, da je 140 glasov naših, 144 nasprotnih. Da ne bi se bilo vse polno neverjetnih, čudnih krivic in opeharij prigodilo, in da ne bi komisija cvetú strastnih starokopitnih nemčurskih modrijanov zbrala, ki je le to pravo spoznala, kar je nemčurjem hasnilo, gotovo Plahutovci po noči ne bi bili tulili in divjali. Ne bodedo tu vsega našteji, v ugovoru, poslanem namestništvu v Gradec, navedli smo nad 20 nedostatkov. Ali koliko več jih je! Nekaj le moramo omeniti. Naš župan volil je v vsem petkrat, enkrat za sebe, četirikrat s pooblastilom kljub temu, da postava le enkrat s pooblastilom voliti dovoli. In kakošnja so ta pooblastila še bila! Kdo ga je le pooblastil za to, da voli za Konjiško ves ali za Bukovlje? Plača-li on davke za te dve vasi? Čudna predrznost in budalost!